

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN CİHANŞUMUL KODLARI, ÜLKÜCÜ HAREKET VE MHP

Dr. Öğr. Üyesi, Gökberk YÜCEL

Yozgat Bozok Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Dr. Öğr. Üyesi Tuğrul KORKMAZ

Aksaray Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Özet

Milliyetçi Hareket Partisi'nin yarım asırlık geçmişiyle Türk milliyetçiliği ad ve namına ortaya koymuş olduğu temsil ve siyaset, Türk tarihinin kültürel ve coğrafi kodlarını içeren, Türklük davasının taşıyıcılığını üstlenen bir konumu ihtiva etmektedir. Bu bağlamda, MHP'nin gerek düşünce olarak gerekse de siyaset etme şekli bağlamında iki unsur ön plana çıkmaktadır: "Devlet-i ebed müddet davası" ve "Cihanşümül devlet tasavvuru". Bu çalışmada kısaca Türk milliyetçiliğinin tarihsel gelişimi ortaya konulduktan sonra MHP'nin kuruluşuna değinilecektir. Kökenleri Türkistan'a dayanan kadim devlet geleneği çerçevesinde şekillenen bu ideolojinin ana esaslarının neler olduğu ve nasıl bir tarih, kültür ve coğrafya tahayyülü ortaya koyduğu yine çalışma bağlamında cevabı aranan sorular içerisinde yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Milliyetçiliği, MHP, Türkçülük, Dokuz Işık Doktrini

Abstract

Although Turkish nationalism constitutes one of the modern-period movements, it has a distinctive nature from other types of nationalism on the basis of its ontological ground, epistemological framework and terminological memory. The role and position of

the Nationalist Movement and the Nationalist Movement Party (MHP), which overturn half a century in politics, are important in the emergence of this distinctive character of Turkish nationalism. In this study, with the hypothesis that the Nationalist Movement - which is the projection of the broad Turkish memory, of Turkish mind and of the intellectual coordinates of the ancient Turkish state tradition- is based on the definition and explanation of the nationalism, the perspective of the Nationalist Movement and MHP will be examined comparatively with the historical process of the idea of Turkish nationalism. However, the question that what kind of envisagement for the history, geography, culture and civilization has been propounded by Nationalist Movement is also among the questions that are asked in the context of the study.

Keywords: Nationalism, “Ülkücü” Movement and Nationalist Movement Party

Giriş

Milli Mücadele döneminde, diğer fikir akımlarına galebe çalarak, Cumhuriyetin kurucu felsefesini teşkil eden Türk Milliyetçiliğinin, siyasal ve sistematik bir düşünce olarak ortaya çıkması, dünyayla paralel olarak 19. yüzyıl sonlarında olmuştur. Başlangıçta entelektüel bir çerçevede, dil ve kültür hareketi olarak gelişen Türk milliyetçiliği fikri, tarihsel olarak yaşanan bir dizi olumsuz gelişmenin de oluşturduğu reflekslerle birlikte hızla gelişerek kitleleşmiştir. Türk milliyetçiliği fikrinin ilk bağlamı, devlet-i ebed müddet telakkisiyle, Devlet-i Âliye’yi içinde bulunduğu buhranlı dönemden kurtarmak olmuştur. Bu noktada, “âli devlet” düşüncesine matuf olarak, devletin gerek dünya siyasetinde yeniden söz sahibi olması gerekse de coğrafi ve tarihi hinterlandında egemenliğini yeniden tesis etmesi bakımından Türk milliyetçiliği fikrinin ülküsü Turancılık olmuştur. Turancılık, Atayurt Türkistan’daki tarihi ve kültürel hafızanın, fikri ve hissi izdüşümü olarak küçülmeyi reddeden ya da küçülmeyi yok olmakla eşdeğer gören Osmanlı neslinin son büyük hamlesi olmuştur.

Devlet-i Âliyye’nin dağılmasıyla birlikte dünya konjonktürüne paralel olarak devlette yaşanan dönüşüm neticesinde, cumhuriyet Türkiye’sinin siyasal ve kurumsal yönelimi “ulus devlet” tercihi üzerine olmuştur. Bu bağlamda Türk milliyetçiliği, devleti yeniden yapılandırıcı ve dönüştürücü geniş bir alana sahip olmuştur. Fakat ulus devletin

kurulması ve kurumsallaşmasının ardından, özellikle Gazi Mustafa Kemal Atatürk sonrasında, dünyada ve Türkiye’de yaşanan gelişmeler Türk milliyetçiliğini bir anlamda siyasal alanın dışına itmiştir. Tam da bu noktada, 1969’da Türk milliyetçiliği fikri zemininde Milliyetçi Hareket Partisi’nin kurulması, Türk milliyetçiliğinin siyasal alanda yeniden canlanması olarak görülebilir.

Bu çalışma, Türk Milliyetçiliğinin ve onun Türkiye’deki siyasal temsilcisi olan MHP’nin milliyetçilik teorisi ve siyasal anlamda iddialarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda kısaca Türk milliyetçiliğinin tarihsel gelişimi ortaya konulduktan sonra MHP’nin kuruluşuna değinilecektir. Kökenleri Türkistan’a dayanan kadim devlet geleneği çerçevesinde şekillenen bu ideolojinin ana esaslarının neler olduğu ve nasıl bir tarih, kültür ve coğrafya tahayyülü ortaya koyduğu yine çalışma bağlamında cevabı aranan sorular içerisinde olacaktır.

Resmi Milliyetçilik ile Çatallaşan Yollar: 3 Mayıs 1944

Türk Milliyetçiliği fikri, cumhuriyetin kuruluş felsefesini teşkil etmiştir. Lakin, erken cumhuriyet dönemi, Türk fikir tarihinde aynı zamanda bir paradigma değişimine tekabül etmiştir. Paradigma değişimi, Batı medeniyet dairesine intibakı ihtiva etmesi babında siyasi, içtimai ve iktisadi olarak devletin yeniden yapılandırılması, milli hafızanın, kimliğin ve coğrafyanın inşasında Batılı normların referans olarak alınması prensibini beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda, “ulus devlet”, cumhuriyetin kurucu zihinsel ve yapısal zeminini oluşturmuştur. Eşit milletler düzeni düsturunca Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlıcılık, İslamcılık ve Turancılığı, devleti ve milleti tehlikelere sürükleyen, zararlı yayılmacı fikir hareketleri olarak konumlandırırken, Osmanlı ve Türkistan hinterlandındaki politik iddialarından vazgeçmiştir.

Erken cumhuriyet dönemi Türk modernleşmesi tedrici bir değişimden ziyade kökten bir değişimi öngörmüştür. Bu doğrultuda, milli tarih yazımı ve coğrafya tasavvuru, “ulus devlet” formunu merkeze alarak yeniden şekillenmiştir. Özellikle 1930lardan itibaren başlayan köklü ve radikal değişim süreci, Türk milliyetçiliğinde de yol ayrımlarını oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bu bağlamda, Türkçüler, resmi milliyetçiliğin tarih okumasına ve milliyet tanımına ilişkin bir takım itirazlar ortaya koymuşlardır. Bunlar; tarih yazımı ve coğrafya telakkisi, batılılaşma reaksiyonu olarak iki başlıkta incelenebilir.

Tarih yazımı, bir milletin sosyal hafızasının anımsama ve unutmaya ritüelleriyle yeniden şekillendirildiği alanı ihtiva etmektedir. Erken cumhuriyet dönemi, tarih yazımı bu bağlamda, “medeni Türk tipinin”

inşası ve bilimsel olarak ispatı üzerinden şekillenmiştir. Özellikle 1932 yılında gerçekleşen Türk Tarih Kongresinde, Türklerin uzak mekân Türkistan ile bağlantıları kurulmuş ve miladi devirler öncesinde başlayan kitlesel göç dalgasıyla ön Asya ve Anadolu'da Sümer ve Hitit uygarlıklarının Türkler tarafından bina edildiği varsayımı güçlü bir şekilde savunulmuştur (İnan, 1932: 18-40). Buna mukabil; Türklüğün medeni vasıfları ile Anadolu uygarlıkları arasında bağlantı kurulmuş, pozitif geleceğin inşası amacıyla negatif tarih olarak Osmanlı dönemi görülmüş bu da özellikle Osmanlı döneminin ihmaliyle neticelenmiştir. Türk tarihi yazımının bu yeni formu, Türk milliyetçiliğinin resmi kanadını da ortaya çıkarmıştır.

Resmi milliyetçilik tarafından, milli tarihin bütünsel ve geniş bir hafızanın penceresinden okunması noktasında Türkçülerin itirazı, iki milliyetçiliğin arasındaki mesafenin artmasıyla sonuçlanmıştır. Bu bağlamda, İslami devirler öncesinin milli hafızanın dışında tutulduğu gerekçesiyle Anadoluçuluk; Türk tarihinin Selçuklu ve Osmanlı devirlerine dair körleşme yaşandığı için de resmi milliyetçilik, Türkçüler tarafından eleştiriye tabi tutmuştur. Bu noktada, Türkçülüğün sembol isimlerinden Hüseyin Nihal Atsız, 16 Türk Devleti tezini reddederek, Türk tarihinin miladından bu zamana ayrı ayrı devletler halinde değil, bir bütün halinde ve birbirinin berdevamı niteliğinde anlatılması ve yazılması gerekliliği üzerinde durmuştur (Atsız, 1997a: 326). Keza, Atsız Türk devletlerini, Doğu Türkeli ve Batı Türkeli olarak iki kısımda incelemiş, değişimin ise yöneten hanedanlıklar ilgili olduğunu ifade etmiştir (Atsız, 1997a: 401 – 403). Buna göre, Doğu Türkeli tarihi; Şu ve İskit Türkleriyle başlar (M.Ö. 12. - 3. yy) Aksak Temir ve Özbekler çağıyla (1370-1920) bugünlere ulaşır. Batı Türkeli tarihi ise; Selçuklar çağıyla başlar Cumhuriyet devriyle devam eder (Atsız, 1992: 13-14).

Türk tarihindeki devamlılığı vurgulamak mahiyetinde Atsız'ın ortaya koyduğu önem arz eden diğer bir unsur ise, Osmanlı'ya bakış açısıdır. "Kökü mazide olan atiyiz" deyişiyle sonlandırdığı ve Osmanlı Padişahlarını anlattığı makalesinde, özellikle son dönem padişahlarından Sultan II. Abdülhamid ve Sultan Vahideddin hakkında ifade ettikleri dikkat çekicidir. Zira Atsız, Sultan II. Abdülhamid'e "gök sultan" diyerek, O'nun keskin zekâsını ve ferasetini vurgularken (Atsız, 1992: 86); Sultan Vahideddin'i Milli Mücadele rol oynamış, talihsiz bir vatansever olarak nitelendirmiştir (Atsız, 1997a: 112).

Milliyetçiliğin gerek Anadolu terkihi gerekse de resmi kanadı, farklı iddiaları barındırsalar da siyasal ve kültürel coğrafya olarak

Anadolu coğrafyasını üzerinden bir kimlik terkihi ortaya koymuştur. Türkçülerin, tarihi ve kültürel coğrafyanın varisi olmak bakımından milli ülkü olarak telakki ettiği Turancılık, erken cumhuriyet döneminin Anadolu merkezli coğrafya okumasının karşısında konumlanmıştır. Özellikle Atsız'ın ortaya koyduğu tarih anlayışı, Türklerin yaşadığı coğrafyanın da bir bütün olarak görülmesi bakımından Turancılık ülküsünü yeniden gündeme taşımıştır. Nitekim milliyet prensibini, Türkiye'de yaşayan Türklerin yanı sıra, Sovyetler Birliği'nde, Çin'de, İran'da, Suriye ve Irak'ta, Balkanlarda ve Kıbrıs'ta yaşayan Türkleri de kapsayacak şekilde coğrafya üzerinden şekillendirmiştir (Atsız, 1997a: 326). Turancılık aynı zamanda, tarih şuurunun gelişmesinde ve Türklük hissiyatının kökleşmesinde toplumu motive edici, Sovyet tehdidine karşı ise uyarıcı bir unsur olarak telakki edilmiştir.

Türkçülüğün bir diğer itiraz noktası ise, batılılaşma sürecine ilişkin reaksiyon olmuştur. Mamafih, batılılaşmanın Türk ahlakını ve folklorunu erozyona uğratması sebebiyle, milliyetçilikte daha gelenekçi bir çizgi ortaya çıkmıştır. Bu noktada, milli şuurun temeline ahlaki yerleştiren Atsız (1997b: 159-160), batılılaşma üzerine düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Sözün kıyası: Kendimize dönelim. Ahlak, edebiyat, musiki, giyim, zevk, yemek, eğlence, hukuk, aile, âdet, ananede ve her şeyde milli olalım.balo denilen Amerika kepezeliği kalksa, hele şu tercüme kanunlar yerine milli örf ve ahlakımızdan alınmış kanunlar yapılsa, yani tastamam milli olsak, ne olur biliyor musunuz? Yine dünyanın birinci milleti oluruz.”

Gazi Mustafa Kemal Atatürk riyasetindeki Türkiye Cumhuriyeti'nin belirleyici ideolojisi olan Türk milliyetçiliği, özellikle Atatürk'ün ölümünden sonra, 1938-1946 yılları arasında eski hararetini kaybetmiştir. II. Cihan Harbi'nin sonuna doğru, harbin Sovyetler Birliği lehine dönmesi, Türkiye'nin iç politikasında da bir takım değişikliklere sebebiyet vermiştir. Bu bağlamda, Türk milliyetçiliğindeki yol ayrımının somut olarak belirginleştiği tarih 3 Mayıs 1944 Türkçülük Turancılık davası olmuştur. Sovyetler Birliği üstünlüğüyle sona eren savaş sonrasında, Türkiye içerisinde de komünizm sempatanlığı ve faaliyetleri baş göstermeye başlamıştır. Bu noktada milli eğitim politikalarında milliyetçilik düşüncesinin soyutladığı gerekçeleriyle, Hüseyin Nihal Atsız, Orhun dergisinin 1 Mart 1944 tarihindeki sayısında Başvekil Şükrü Saraçoğlu'na açık mektup yazmıştır. Mektupta, Sabahattin Ali şahsından Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in eğitim alanında komünist faaliyetlere müsamahakâr

davrandığı ve kimi zaman hümanizm kimi zaman bilimselcilik adı altında komünizmin beslendiği ifade edilmiştir (Atsız, 1997a, s. 9-31). Atsız'ın kaleme aldığı açık mektuplar üzerine Sabahattin Ali, Atsız'dan şikâyetçi olmuştur ve 26 Nisan 1944 tarihinde açılan davanın ilk duruşması Ankara'da gerçekleşmiştir. Dava iki kişinin karşılıklı husumet davası olmaktan çıkarak, Atsız ile beraber Alparslan Türkeş, Remzi Oğuz Arık, Zeki Velidi Togan, Nejdet Sançar, Reha Oğuz Türkkkan, Fethi Tevetoğlu, Orhan Şaik Gökyay, Hüseyin Namık Orkun, Sait Bilgiç, Hasan Ferit Cansever, Zeki Sofuoğlu, İsmet Tümtürk, Hikmet Tanyu gibi Türkçülerin ırkçılık ve Turancılıkla suçlandığı bir dava mahiyetine bürünmüştür. Mamafih, dönemin Reis-i Cumhuru İsmet İnönü, 1944 yılının 19 Mayıs kutlamalarında yaptığı konuşmada, Türkçülüğü ırkçı, Turancılığı ise tehlikeli bir fikir olarak nitelendirerek, Savaş sonrası Türkiye'nin yeni siyaset kodlarını belirlemiştir. Devlet idaresinin bu tavrı, Türkçüleri bir taraftan Özleyiş, Toprak, Altın Işık, Milli Birlik, Ergenekon, Türkeli, Kürşad gibi dergiler etrafında toplarken diğer taraftan da Türk Kültür Ocağı, Türk Gençlik Teşkilatı, Türk Kültür Çalışmaları Derneği dernekleri çatısında bilinçli bir şekilde örgütlenmeye itmiştir.

Tarihi Mirasın Işığında Türk Milliyetçiliğinin Cihanşümul Kodları

Atatürk'ün ölümü, II. Dünya Savaşı neticesinde değişen dünya konjonktürü ve İsmet İnönü cumhurbaşkanlığında dönüşen devlet paradigmasıyla birlikte özellikle 1944'te somutlaşan resmi milliyetçilik ve Türkçülük kopuşu, Türk milliyetçiliği fikrinin siyasal alanda temsilini bir süre geciktiren dinamikler olarak görülebilir. Türk milliyetçiliğinin yaklaşık 20 yıl süren bu sessizliği, 27 Mayıs 1960 darbesi sonucu yaşanan fikir ayrılıkları nedeniyle tasfiye edilerek bir nevi sürgüne gönderilen, Merhum (Başbuğ) Alparslan Türkeş'in 1963'te Türkiye dönmesiyle son buldu. Yine aynı yıl Türkiye Huzur ve Yükselme Derneği'ni kurarak Türk milliyetçilerini bir araya getirmeye ve organize etmeye çalışan Türkeş, 1965'te bir grup arkadaşıyla birlikte Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi kadrolarına katılarak aynı partinin Ankara milletvekili olarak parlamentoya girdi. Bu hiç kuşkusuz yalnızca başbuğun siyasi kariyerinin başlangıcı değil aynı zamanda Atatürk sonrası siyasal anlamda temsil edilemeyen Türk Milliyetçiliği fikrinin siyasallaşmasında da önemli bir kilometre taşı oluşturmaktaydı.

Siyasi Temsil: Milliyetçi Hareket Partisi ve Dokuz Işık Doktrini

Türk Milliyetçiliğinin geleneksel kodları, 8 Şubat 1969 tarihinde yapılan Adana Kongresi'nde, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nin (CKMP) Milliyetçi Hareket Partisi'ne (MHP) dönüşmesiyle Türk siyasi hayatında temsil edilmiştir. Merhum (Başbuğ) Alparslan Türkeş liderliğinde Türk siyasetinde yerini alan MHP'nin amblemi kırmızı zemin üzerine üç hilal olarak belirlenmiştir. Amblemin üç hilal olarak tercih edilmesi tarihsel duyarlılığı ve Osmanlı mirasına ilişkin sahiplenmeyi ihtiva etmektedir. Bununla beraber gençlik örgütlenmesi olan Ülkü Ocakları'nın ambleminin de hilal içerisinde bozkurt olarak seçilmesi, köklü Türk tarihinde İslami vurgunun göstergesi olarak dikkat çekmektedir. Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nin 8. Büyük Kurultayı'nda doktrin olarak kabul edilen Dokuz Işık, MHP'nin hem düşünce hem de siyaset pratiği bağlamında doktrin olarak kabul edilmiştir (Turhan, 2016: 18).

Dokuz Işık Doktrini, güçlü devlet geleneğini merkeze alan Türk Milliyetçiliği çerçevesinde içerisinde Türk milletinin tarih, kültür, fikir ve ülkü birliğini esas alan, bu yönüyle sınıfsal çatışmaları reddeden, kalkınmacı devlet modeline müstenit bir düşünce ve siyaset sistematiğini ihtiva etmektedir. Milliyetçilik, Ülkücülük, Ahlakçılık, Toplumculuk, İlimcilik, Köycülük, Hürriyetçilik ve Şahsiyetçilik, Gelişmecilik, Endüstri ve Teknikçilikten oluşan Dokuz Işık ilkeleri, geniş Türk hafızasının ve devlet geleneğinin birikimleriyle dış politikadan iktisadi, içtimai ve kültürel meselelere, Türkiye'nin acil çözüm bekleyen sorunlarına ilişkin reçete sunmaktadır. Milliyetçilik ilkesi, ırkçı ve şovenist söylemleri reddederek, milli kültür ve milli şuur prensiplerine bağlı bir milliyet aidiyeti ortaya koymuştur. Milliyetçilik ilkesini bu bağlamda, ahlakçılık ve ülkücülük ilkesiyle sıkı sıkıya bağlı olarak değerlendirilmiştir. Bu noktada, milliyet; bedeni, ahlak; ruhu, ülkü de bu ruh ve beden bütünleşmesinin güzergâhını tayin etmiştir. Türk toplum yapısını parçalayıcı ve çözücü unsur olan sınıfsal çatışma ise, toplumculuk ilkesiyle bertaraf edilmeye çalışılmıştır. Köycülük ilkesiyle bir taraftan; köy üniteleri oluşturularak, tarım reformunun yapılması diğer taraftan köylü sınıfın kalkınması ve gelişmesi hedeflenmiştir. Bu anlamda, toplumculuğu ve köycülüğü, endüstri ve teknikçilik, gelişmecilik tamamlamaktadır. Toplumun her katmanında mutabakatın sağlanması için, işçinin, memurun, çiftçinin meslekleriyle beraber kutsal sayıldığı gibi, bu grupların hür ve şahsiyetli bir hayat sürmesi ve hakça yaşaması, hürriyetçiliğin ve şahsiyetçiliğin ilke gereği olarak ortaya çıkmıştır (Türkeş, 1997).

MHP'nin tüzel kişiliğinin oluşmasıyla birlikte Türk Milliyetçiliği, artık teorik veya duygusal bir akım olmanın ötesinde toplumsal, siyasal ve ekonomik alanlardaki sorunlara halkta karşılığı olan pratik çözümler üreten, siyasal alanda temsil kabiliyetine erişmiştir. Siyasal partilerin doğuş teorileri anlamında ele alındığında MHP'nin ortaya çıkışı katılma bunalımı neticesinde doğan partilere en iyi örneklerden biridir. Zira Türk milliyetçiliği fikrinin 1938 sonrasında siyaseten temsil edilememiş olması Alparslan Türkeş ve arkadaşları için zemin oluşturmuş ve bu da 1969'un 8 Şubat'ında MHP'nin kurulmasıyla sonuçlanmıştır.

Devlet-i Ebed Müddet Telakkisi

Türklerde devlet-i ebed müddet telakkisi, Türklüğün ontolojik güvenliğinin devlet ile özdeşleştirildiği bir düşünceyi ifade eder. Bu düşünce, Orhun Abidelerinde *"Üstte mavi gök çökmedikçe, altta yağız yer delinmedikçe, Ey Türk Budun, senin ilini ve töreni kim bozabilir (Ergin, 2003)."* ibaresiyle rafine bir şekilde ifade edilmiştir. Bu noktada, coğrafi ve tarihi tecrübenin bir ürünü olarak disiplinli, teşkilatlı ve güvenli bir şekilde yaşamak için devletli olmak Türk milletinin olmazsa olmaz şartı olarak süregelmiştir. Mamafih, devleti korumak ve devlet çatısı altında birliği sağlamak, hem kültürel hem ekonomik istiklal ve istikbalin teminatı olmuştur.

Milliyetçilik anlayışının temel paradigmasını geniş Türk hafızasının teşkil ettiği Ülkücü Hareket için de devletin varlığı ve bekası, ontolojik bir güvenlik meselesi olarak addedilmiştir. Diğer bir tabirle, Türk devletine yönelik içeriden ve dışarıdan tehditlere karşı teyakkuzda olmak ve bu tehditleri bertaraf etmek ivedilik arz eden bir husus olarak telakki edilmiştir (Taşer, 1975: 330). Devletin ilelebet payidar ve güçlü olması, Türk milletinin milli ve manevi hususiyetlerinin muhafaza edilmesi düşüncesi bağlamında Komünizmle mücadele, Ülkücü Hareket'in devlet-i ebed müddet telakkisinin ana omurgasını teşkil etmiştir (Türkeş, 1997: 68).

Özellikle, II. Dünya Savaşı'ndan sonra, Sovyetler Birliğinin 16 Mart 1921 tarihli Moskova Antlaşması'yla çizilen Türk-Sovyet sınırının kendi lehine değiştirilmesi ve Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin statüsünün yeniden belirlenmesi talebi, Türkiye'nin komünizme yönelik tehdit algılamasını daha da derinleştirmiştir. Bu hususu, MHP'nin kurucu isimlerinden Dündar Taşer (1975: 32), şu şekilde ifade etmiştir:

"Bugün Rusya 19. asırda kullandığı Hıristiyanlık ve Ortodoksluk sloganları yerine Marksizm ve Leninizm sloganlarını kullanmakta,

yurdumuz içinde de o günkü gayrı Müslimlerin vazifesini solcu – komünistler yapmaktadır. Hatta bir iki kelime değişikliği ile iddialar bile 19. asırdakinin aynıdır.”

Bununla birlikte, Türk milli varlığının bütün kültürel ve sosyal unsurlarla korunması, komünizmle mücadelenin diğer bir sac ayağını teşkil etmiştir. Nitekim komünizm, Türk toplumunun ahlaki ve milli yapısına zarar verecek büyük bir tehlike olarak görülmüştür. Millet ve dinin toplumu uyuşturucu bir rol üstlendiği varsayımına dayanan Marksist/komünist düşünceye karşı fikri ve aksiyoner mücadele, Türk milliyetçileri tarafından devlet varlığının müdafaa ve muhafaza edilmesi şeklinde kabul görmüş, devlet-i ebed müddet refleksinin yeni bir merhalesi olarak telakki edilmiştir.

Tarihi Mirasın Işığında Cihan Devleti Esası

Devlet-i ebed müddet telakkisinden sonra Türk devlet geleneğinin bir diğer unsuru, cihanşumul devlet ideali olmuştur. Cihanşumul devlet ideali, Göktürk Kağanlığından Devlet-i Aliyye'ye kadar, bütün insanlığın adaletle ve nizam üzerine yönetilmesi ve müreffeh bir yaşama kavuşturulması mahiyetini ihtiva etmektedir. Diğer bir tabirle Gök Tanrı inancının Türklere misyon olarak yüklediği cihan hâkimiyeti rolünün, İslam'ın kabul edilmesiyle birlikte cihanşumul bir renge bürünmesi, cihana hükmetme ve adalet tesis etme gayesi, Göktürkler'den Osmanlı'ya uzanan bir ülkü mirasını teşkil etmektedir. Orhun abidelerinde *“Üstte mavi gök, altta yağız yer kıldında, ikisi arasında insanoğlu kılınmış. İnsanoğlunun üzerine ecdadım Bumin Kağan, İstemi Kağan oturmuş. Oturarak Türk milletinin ilini töresini tutu vermiş* (Ergin, 1993).” şeklinde ifade edilen bu düstur, hiçbir farklılık ayırt etmeksizin bütün insanlığının korunması ve mazlum olana yardım elinin uzatılması bağlarını da devlet kodlarına taşımıştır. Bu noktada, Ülkücü Hareket milliyetçilik anlayışında, Türk cihan hakimiyeti mefkûresinin tarihi mirasına sahip çıkmayı ve yaşatmayı, kendisine ilke olarak kabul etmiştir. Nitekim, MHP'nin Genel Başkanı Devlet Bahçeli (2010: 17) bu hususu şu şekilde ifade etmiştir:

“Asırlarca, hocaların, lalaların, müderrislerin vicdanında saklanmış ve cihan devletinin esasını bu suur oluşturmıştır. Bu itibarla, eğer insanlığın kurtuluşu için bir arayış içine gireceksek, Türk milleti ve mazlum toplumlar için bir yol önereceksek, sadece siyasette değil; kültürde, ekonomide, teknolojiye, sanatta, sporda kısacası bir medeniyet için ihtiyaç olan her alanda çareyi temsil edeceksek, Türk milleti merkezli ve Türkiye eksenli bir gelecek projesinin sahibi olacaksak ve bu iddialarımız gerçekleşecekse bu,

ancak şuura dönmüş Ülkücülüğün yaşatılması, şuurlu Ülkücülerin yetişmesiyle olacaktır.”

Ülkücü Hareket'in cihan hâkimiyeti gayesinin idealleşmiş ve somutlaşmış merhalesini ise Turancılık oluşturmuştur. Bu noktada, Rus egemenliği altında bulunan Türklere ilişkin “serf determinasyon” ilkesinin işletilmesi, Türkistanlıların siyasi iradelerini, kendileri tayin etmesi gerekliliğini ön plana çıkarmıştır. Türklüğün beka ve vahdetinin mütemmim cüzü olarak kabul edilen Türkistan coğrafyasının özgürlüğü, Türk milliyetçiliğinin ana esasları içerisinde yer almıştır. Dolayısıyla, Türk kamuoyunda bir suç ve zararlı görüş gibi lanse edilen Turancılık fikri, MHP tarafından sahiplenilmiştir. Mamafih, Turancılığa ilişkin olumsuz algının oluşmasının müsebbipleri olarak komünist fikre sahip olanlar görülmüştür (Türkeş, 1997, s. 106). Alparslan Türkeş (1997, s. 107) bu hususu şu şekilde ifade etmiştir:

“Yunanlar için Enosis neyse, Ruslar için Panslavizm neyse, Almanlar için Alman birliği neyse, Araplar için Arap Birliği neyse, Türkler için de Turancılık odur. Ruslar için suç ve kusur olmayan, Almanlar için suç ve kusur kabul edilmeyen kendi milletinden olan insanların kölelikten kurtulması ve yakın kültür birliği içinde, yakın işbirliği içinde bir varlık haline gelmesi düşüncesi, ülküsü neden kötü gösteriliyor? Neden bir suçmuş gibi Türk kamuoyuna takdim ediliyor? (bunun müsebbipleri), yabancı kölelik rejimlerinin içimize sokulmuş kölelik tellallarıdır ki, bunların başında komünistler gelmektedir.”

Alparslan Türkeş (1996, s. 20), Türkiye dışında yaşayan Türklerin kaderini, Türkiye'nin ayrılmaz bir parçası olarak görürken, Türk Birliğini; yeryüzündeki bütün Türklerin bir millet ve bir devlet halinde tek bayrak altında toplanması olarak tanımlamıştır. Türk Birliğine giden süreçte ise, yol haritasını şu şekilde ortaya koymuştur: evvela “SSCB hegemonyasında her türlü insanlık haklarından mahrum şekilde yaşayan Türklerin neşriyat ve propaganda yoluyla haklarının korunması” gerekliliğini ortaya koyulmalı. İkinci olarak, diplomasi yoluyla esir Türklere her çeşit yardımın sağlanmalı. Üçüncü olarak, imkân ölçüsünde Türk dünyasıyla kültürel iletişim kurulmalı ve ilişkiler ivedi olarak kuvvetlendirilmeli. Dördüncü olarak, esir halde bulunan Türk yurtlarının, istiklallerini kazanarak, hür milletler topluluğu içerisinde yaşamaları için çaba sarf edilmeli. Son olarak, esir Türk illerinden gelen mülteci ve muhacirlerle yakinen alakadar olunmalı ve her türlü ihtiyaçları karşılanmalı (Türkeş, 1996, s. 21).

Gelenekçi ve Birleştirici Milliyet Esası

Ülkücü düşüncenin millet tanımında, etnik bir temelden ziyade, tarihi/kültürel hafızanın ışığında kapsayıcı ve birleştirici bir temel ve üslup ortaya koyulmuştur. Bu noktada, millet, nesep asabiyetinden ziyade, etnik kökenleri ne olursa olsun Türk devletine, kültürüne ve değerlerine sahip, müşterek hafıza ve mukadderatın şuuruna erişmiş sebep asabiyetinin ürünü olarak tanımlanmıştır. Diğer bir tabirle, kalbinde başka bir milletin gururunu taşımayan ve kendisini Türk hisseden, Türkçe konuşan ve düşünen herkes Türk olarak kabul edilmiştir (Türkeş, 1997: 108). Dolayısıyla Türklük tayininde, mezhepçilik, ırkçılık, bölgecilik reddedilerek, milli şuur ve kültürel birliktelik esasına müstenit bir tanım yapılmıştır (Türkeş, 1996: 82). Bununla beraber, sosyal sınıflar arasındaki rekabeti ön gören sistemler, ayrılıkçı ve bölücü olarak kabul edilerek, millet denilen vücudun parçalanmasına sebep olacağı belirtilmiştir (Türkeş, 1997: 92-93). Bu bağlamda, komünizmin halk kavramı üzerinden yaptığı sınıf ayrımına karşı, halkın sınıf kavgası adı altında bir taraf olamayacağı gibi aile, aşiret gibi herhangi bir sosyolojik kategoride de yer almayacağı ifade edilmiştir. Bununla birlikte, halk mefhumunun siyasi ya da kültürel standartlar üzerine oturmadığı ve sosyal bir tabakalaşmaya tekabül etmediği vurgulanmıştır. Bu yönüyle ülkenin bütün insanların yekûnunu kapsayan halk tanımının milli bir renk ve ton içerdiği savunulmuştur (Güngör, 1980, s. 25).

Ülkücü Hareket'in milliyet esasında hassasiyetle vurgulanan diğer bir nokta ise ortaya koymuş olduğu medeniyet perspektifidir. Derin tarih şuru ve mekân üzerinden okunan Türk biyografisinin mütakâmil ruh ve beden uyumu ve insicamı, kültür ve medeniyet birlikteliği olarak görülmüştür. Bu bağlamda, Erol Güngör (1980: 113), kültür – medeniyet ilişkisinde milli kültürü, medeniyetin kaynağı olarak görmüş, Türkiye’de batılılaşma sürecinin hafıza ve mekân uyumundan uzaklaştığını ifade etmiştir. Güngör’e göre, Türk kültürü ile Batı medeniyeti ile arasındaki uyumsuz ilişki, milli kültürün de yozlaşmasına ve bozulmasına sebebiyet vermiştir. Türk kültürü, medeniyeti belirleyen ve ona yön veren bir güzergâhtan çıkarak, belirlenen ve edilgen bir konuma itilmiştir. Bu bağlamda, milli hafızayla bağlantısını yitirmiş bir kültür hareketi, fail/fiil ilişkisinin bütünsel olarak yansımadığı bir biyografik dilemmaya sebebiyet vermiştir. Fail ile fiilin birbirleriyle olan uyum ve birlikteliğinin bozulması neticesinde ortaya çıkan kültürel dilemma, yabancı bir turistin Sultan Ahmet Camii’ni gezerken ya da Itri bestesini dinlerken verdiği tepki gibi Türk toplumunun kendi öz değerlerine uzaklaşmasına yol açmıştır. Dolayısıyla,

Türk folklorunun, sanatının, mimarisinin ve edebiyatının aynı zamanda güçlü medeniyet telakkisinin ürünü olduğu, Güngör tarafından ifade edilmiştir (Güngör, 1980: 126-129).

Bu noktada, medeniyet perspektifinin merkezinde ise, Türk milli kültürünün bütün numuneleriyle birlikte mütakâmil bir surete bürünmesinde büyük bir rol üstlenen İslamiyet yer almıştır. Türklüğün İslam telakkisi, kültürel sahada birbirinden ayrılmayacak derecede özdeşleşmiş bir kimlik terkiibini ve uyumunu ortaya koymuştur. Kimlik terkiibi, Türk tarihinde her bir dönemin birbirinin mütemmim cüzi olarak görüldüğü tarihi devamlılık ve sorumluluk anlayışının bir ürünü olarak görülmüştür. Bu bağlamda, milliyetçilik, Türk kimliğinin, Türk kültürünün ve Türk medeniyetinin tarihi, coğrafi ve misyonik taşıyıcısı olma ve bu düstura matuf olarak düşünme, üretme, eyleme geçme olarak tanımlanmıştır (Güngör, 1980: 18).

Sonuç

Milliyetçi Hareket Partisi'nin yarım asırlık geçmişiyle Türk milliyetçiliği ad ve namına ortaya koymuş olduğu temsil ve siyaset, Türk tarihinin kültürel ve coğrafi kodlarını içeren, Türklük davasının taşıyıcılığını üstlenen bir konumu ihtiva etmektedir. Bu bağlamda, MHP'nin gerek düşünce olarak gerekse de siyaset etme şekli bağlamında iki unsur ön plana çıkmaktadır: "Devlet-i ebed müddet davası" ve "Cihanşümül devlet tasavvuru"

Devlet-i ebed müddet davası, Türk devletinin kurduğu düzen ve töre ile kıyamete değin var olacağı inanç ve gayesine müstenittir. Bu noktada, Türk devletine yönelik tehdit sadece fiziki sınırlar ve siyasal egemenlik haklarına mütecaviz bir düşünce ve eylem pratiğiyle sınırlı değildir. Devletin merkezi bir konuma sahip olmasının diğer bir ciheti ise Türk varlığının bütün inanç ve değer sistemiyle devlette tecessüm etmesi ve temsil bulmasıdır. Bu bağlamda, devletli olmak aynı zamanda kimlikli olmak, töreli olmak, nizamlı olmak, talihli olmak, saadetli olmak ve güçlü olmak anlamına gelmektedir. Devletin varlığına ve bekasına yönelik herhangi bir tehdit, Türklüğün, tarihi birikim ve kazanımlarının, inanç ve değerlerinin de tehlike altında olduğu gerçeği ortaya koymaktadır. Bu sebeptendir ki Ülkücü Hareket'in milliyetçi fikir sistematigi içerisinde devlet başat unsur olmuştur.

Cihanşümül devlet tasavvuru ise, cihan devleti mirasının yeni bir formatta Türk milliyetçiliği fikir sisteminde yerini almasıdır. Bu cihetle, Ülkücü Hareket ve MHP siyaseti, Türkiye Cumhuriyeti'nin imparatorluklara alternatif olarak ortaya çıkan ulus devlet kalıbından farklı bir

devlet yapısına ve geleneğine sahip olduğuna inanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti, âli devlet ruhunun modern devlet elbisesi giymiş yüzü olarak milli bir devlet olarak telakki edilmiştir (Demir, 2017, s. 221). Bu noktada, Türklüğün dünya siyasetinde yeniden yönlendirici, belirleyici ve tayin edici bir konuma erişmesi için sadece ülkesel ya da bölgesel değil; cihanın bütününe bakmayı esas alan bir siyaset modeli, MHP'nin politik vizyonunu teşkil etmektedir. Bu vizyonun birinci halkasını; güçlü ve müreffeh Türkiye, ikinci halkasını; bağımsız Türk devletlerinin siyasal, iktisadi, içtimai, hukuki, askeri ve kültürel olarak entegrasyonunu içeren Türk Birliği teşkil etmektedir. Oğuz Kağan'dan Fatih Sultan Mehmet Han'a güneşin bayrak, göğün çadır, yerin ise vatan olduğu Kızılelma ülküsünden mülhem güçlü Türkiye'nin merkezinde olduğu Türk Birliği ile cihanda beklenen adaleti ve nizamı tesis etmek gayesi, bu vizyonun üçüncü halkasını oluşturmaktadır.

Kaynakça

- Atsız, H. N. (1992). *Türk Tarihinde Meseleler*. İstanbul: Baysan Yayınları.
- Atsız, H. N. (1997a). *Makaleler III*. İstanbul: İrfan Yayınevi.
- Atsız, H. N. (1997b). *Makaleler IV*. İstanbul: İrfan Yayınevi.
- Bahçeli, D. (2010). *Ülkü ve Şuur*. İstanbul Ülkü Ocakları 2023 Gençlik Eğitimi Sertifika Töreni Konuşma Metni. (İnternet Adresi: https://www.mhp.org.tr/htmldocs/medya/mhp_yayinlari/mhp_yayinlar.html)
- Demir, H. (2017). Başbuğ ve Maneviyata Dönüş. Y. Sarıkaya ve İ. F. Aksu (der), *Lider Türkiye İçin Alparslan Türkeş Vizyonu* kitabı içinde (s. 219-226). Ankara: Tasav Yayınları.
- Ergin, M. (2003). *Orhun Abideleri (Kırkdokuzuncu Baskı)*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Güngör, E. (1980). *Türk Kültürü ve Milliyetçilik*. İstanbul: Ötügen Neşriyat.
- İnan, A. (1932). *Tarihten Evvel ve Tarih Fecrinde. Birinci Türk Tarih Kongresi Konferans Müzakere Zabıtları içinde (s. 18-41)*. (İkinci Baskı). Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Turhan, M. (2016). *Alparslan Türkeş (1963-1980)*. Ankara: Panama yayınları.
- Taşer, D. (1975). *Mesele*, Ankara: Töre Devlet Yayınları.
- Türkeş, A. (1996). *Gönül Seferberliğine*. İstanbul: Hamle Yayınları.
- Türkeş, A. (2007). *9 Işık*. İstanbul: Kamer Yayınları.